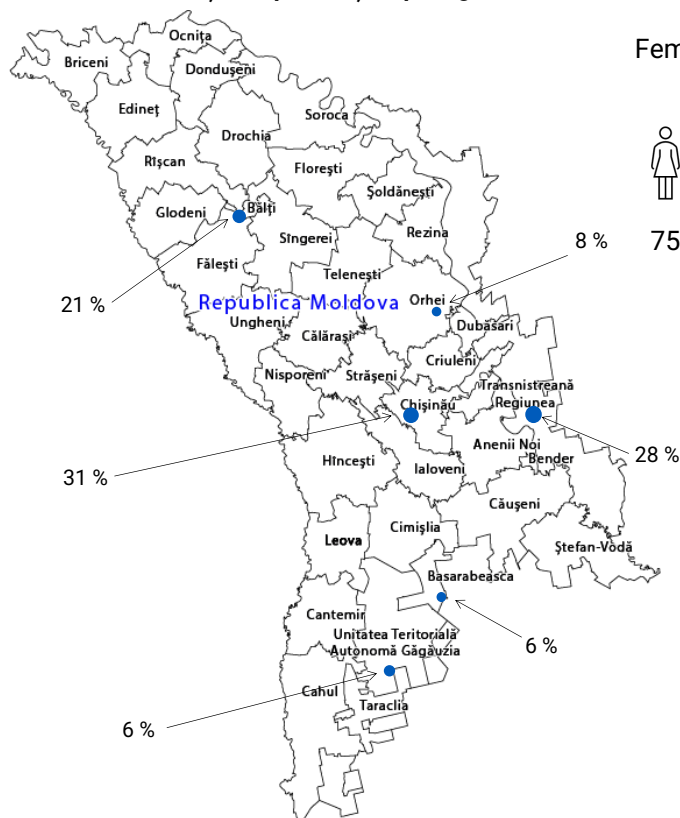

Context și metodologie. În iunie 2023, Oficiul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului (OHCHR) în Moldova a început implementarea unui proiect de 12 luni, finanțat de Departamentul Uniunii Europene pentru protecție civilă și ajutor umanitar. Proiectul își propune să îmbunătățească accesul la servicii și asistență pentru refugiații din Ucraina cu nevoi specifice, inclusiv persoanele cu dizabilități, minorități etnice sau lingvistice, LGBTIQ+ și pentru familiile gazdă cele mai vulnerabile și expuse riscului din Moldova, inclusiv în regiunea transnistreană. Prin acest proiect, OHCHR se concentrează pe identificarea sistematică a celor care sunt mai expuși riscului legat de probleme de protecție și de încălcări ale drepturilor omului, precum și pe referirea acestora către servicii și asistență adecvate și în timp util. Acest buletin informativ prezintă constatările a 143 de sondaje colectate în august 2023.

PROFILUL RESPONDENȚILOR

În august 2023, OHCHR a intervievat 143 de refugiați din Ucraina (75% femei, 25% bărbați), toți cetățeni ucraineni, care locuiesc în diferite regiuni, după cum ilustrează harta de mai jos. Unul dintre cele mai reprezentate grupuri de vârstă a fost 60-69 de ani, care reprezintă 30% din refugiații intervievați și include un număr semnificativ de persoane cu dizabilități. 81% dintre refugiați au sosit în Moldova în primul an de la începerea conflictului din Ucraina, în timp ce 19% au sosit în 2023, 11% dintre aceștia în ultimele două luni. Majoritatea respondenților care s-au identificat ca romi locuiesc în Basarabeasca și Bălți, iar cei care s-au identificat ca ruși locuiesc predominant în regiunea transnistreană și Chișinău.

Distribuția respondenților pe regiuni

Distribuția respondenților pe grupuri de vârstă și sexe

Femei

75%

	5 (4%)	80-89	0
	12 (8%)	70-79	8 (6%)
	33 (23%)	60-69	10 (7%)
	11 (8%)	50-59	3 (2%)
	35 (24%)	30-49	13 (9%)
	11 (8%)	18-29	2 (1%)

Bărbați

25%

Distribuția respondenților în funcție de autoidentificarea etnică

Ucraineni – 57% **Romi – 13%**
Ruși – 12% **Moldoveni – 10%**
 Georgieni – 2% Slavi – 2%
 Bulgari – 1% Găgăuzi – 1%

2% dintre respondenți au preferat să nu-și indice etnia.

Distribuția respondenților în funcție de sosirea lor în Moldova

81% – anul 2022

Februarie-martie – 35%

Aprilie-iunie – 27%

Iulie-septembrie – 16%

19% – anul 2023

Ianuarie-martie – 5%

Aprilie-iunie – 3%

Iulie-august – 11%

IDENTIFICAREA PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI

Instrumentul de monitorizare a protecției a inclus setul de întrebări privind funcționarea ale Grupului de la Washington privind statisticile referitoare la dizabilități (Washington Group Short Set on Functioning), care caută informații despre dificultățile pe care o persoană le poate avea în acțiunile de bază, cu o întrebare pentru fiecare domeniu funcțional: vedere, auz, mers sau urcat scări, memorie sau concentrare, îngrijire personală și deficiențe de comunicare (expresive și receptive). Analiza a fost efectuată pe baza criteriului că o persoană este considerată a avea o dizabilitate dacă răspunde „cu multă dificultate” sau „nu pot deloc” la oricare dintre domeniile funcționale.

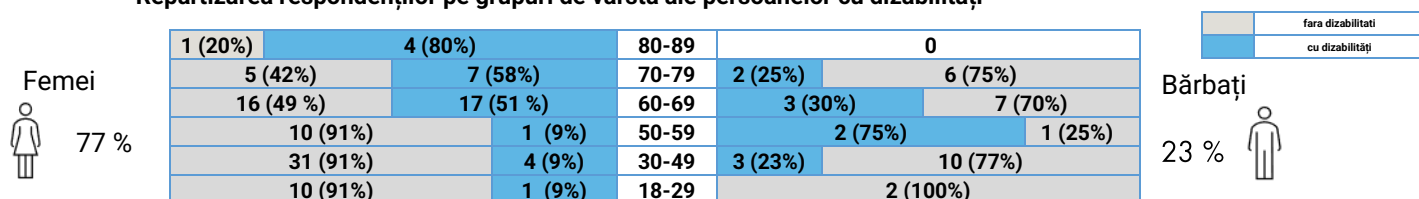
31% dintre refugiații intervievați au semnalat numeroase dificultăți sau imposibilitatea de a efectua acțiuni într-un domeniu funcțional (40 de persoane) sau mai multe domenii (14 persoane).

Procentul respondenților cu dificultăți pe domenii funcționale

14% Vedere 5% Auz 16% Mers 6% Memorie 4% Îngrijire personală 1% Comunicare

Cea mai mare concentrație de femei cu dizabilități (51% dintre respondenți) a fost constatată în grupul de vârstă 60-69 de ani, majoritatea cu deficiențe de mers și de vedere. Datele obținute sugerează că atât femeile, cât și bărbații intervievați au dizabilități funcționale la rate relativ egale.

Repartizarea respondenților pe grupuri de vârstă ale persoanelor cu dizabilități

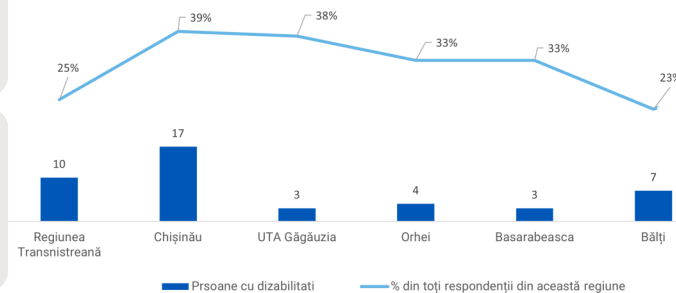

Ochelarii și aparatele auditive sunt cele mai larg răspândite nevoi

pentru 13 din 20 de persoane cu deficiențe de vedere
pentru 8 din 27 de persoane cu deficiențe de auz

Nu s-a găsit nicio corelație între etnie și dizabilitate; prin urmare, respondenții care s-au identificat ca romi nu au un procent mai mare sau mai mic de dizabilități decât alte grupuri.

Distribuția respondenților pe regiuni ale persoanelor cu dizabilități

EXPERIENȚĂ DE ANXIETATE ȘI DEPRESIE

Rezultatele întrebărilor extinse ale Grupului de la Washington, legate de funcționarea psihosocială, indică faptul că aproape **2/3 dintre respondenți (69%) se confruntă cu sentimente de anxietate, îngrijorare și nervozitate fie zilnic (48%), fie săptămânal (21%)**. 60% dintre aceștia au semnalat că se confruntă cu niveluri ridicate ale acestor sentimente. Pe baza datelor, se poate concluziona că femeile se confruntă cu niveluri mai ridicate de anxietate decât bărbații în rândul refugiaților din Ucraina, 75% dintre femeile interviuate semnalând anxietate, comparativ cu 50% dintre bărbații intervievați. **Aceste sentimente sunt larg răspândite în rândul persoanelor cu dizabilități interviuate (80%)**.

Refugiații intervievați din Chișinău, regiunea transnistreană și Bălți au semnalat niveluri mai ridicate de anxietate și nervozitate în comparație cu cei din alte regiuni vizitate. Nu s-a găsit nicio legătură între etnie și anxietate.

57 de refugiați intervievați din Ucraina (40%) s-au simțit deprimați zilnic (32%) și săptămânal (8%). Respondenții au indicat că se simt deprimați, fără diferențe între bărbați și femei, și jumătate dintre persoanele cu dizabilități au semnalat că suferă de depresie. În special, grupul de vârstă 60-69 de ani a semnalat predominant că se confruntă cu depresie.

Distribuția respondenților în funcție de anxietatea, nervozitatea și depresia semnalate că ar fi resimțite constant

	18-29	30-49	50-59	60-69	70-79	80-89
Anxietatea	3	30	13	34	14	4
Depresia	1	11	9	27	6	3

BARIERE ȘI ACCES LA SERVICII MEDICALE

67% dintre respondenți (96 din 143, inclusiv 70 de femei, 26 de bărbați) au indicat că suferă de **afecțiuni medicale grave**, inclusiv afecțiuni cronice, netransmisibile și alte afecțiuni. *Afecțiunile țin de inimă (28 respondenți), vedere (24), picioare (12), glandă tiroidă (10), diabet (10), oncologie (4), gastroenterologie (3), auz (3), astm (2).* **Majoritatea respondenților (84%) dintre cei cu afecțiuni medicale grave au fost persoane cu dizabilități.** Femeile și bărbații au semnalat probleme grave de sănătate în egală măsură.

Distribuția pe vârste a persoanelor intervievate cu afecțiuni medicale grave

18-29	30-49	50-59	60-69	70-79	80-89
3	23	13	38	14	5

Din cei 96 de refugiați care suferă de afecțiuni medicale grave, **33% au semnalat dificultăți în accesarea serviciilor medicale în Moldova.** Aceștia se confruntă cu următoarele probleme: taxe pentru asistență medicală, medicamente, transport (12), indisponibilitatea unităților medicale și/sau serviciilor medicale (6), așteptări îndelungate pentru programări medicale (4), refuzul unităților medicale sau furnizorilor de servicii de a furniza servicii (3), discriminare (1). 6 respondenți au refuzat să ofere detalii cu privire la probleme.

Din 44 de refugiați care au dificultăți în unul sau mai multe domenii funcționale, **18 (sau 41%) au un certificat de dizabilitate eliberat în Ucraina.** Cu toate acestea, jumătate dintre ei au întâmpinat probleme în accesarea serviciilor medicale în Moldova.

Analiza datelor a arătat că refugiații din Ucraina au primit asistență medicală în proporții aproape egale din partea statului (49) și din partea ONG-urilor și a voluntarilor (48). Ar fi de remarcat că refugiații intervievați care locuiesc în UTA Găgăuzia au indicat că au primit mai puțină asistență medicală oferită de stat în comparație cu refugiații intervievați din alte regiuni. În același timp, refugiații intervievați din regiunea transnistreană nu au primit asistență medicală din partea ONG-urilor sau voluntarilor.

NEVOI URGENTE ȘI ACCES LA INFORMAȚII

Pentru majoritatea respondenților (78 din 143, sau 55%) **cele mai presante nevoi sunt asistența medicală, inclusiv medicamente, diagnosticare, intervenții chirurgicale.** Aceste nevoi sunt deosebit de mari în rândul refugiaților cu dizabilități.

A doua nevoie ca importanță (pentru 17% dintre respondenți) este **asistența în numerar**, împreună cu informații privind motivele întârzierii plăților.

Unii respondenți și-au exprimat **nevoia de informații cu privire la modul în care pot găsi o locuință sau primi compensații pentru chirie** (8 femei, 2 bărbați), **și sunt interesați de oportunități de angajare** (11 femei, 1 bărbat).

Odată cu începerea anului școlar, unii respondenți au exprimat și nevoia **de îmbrăcăminte și rechizite școlare pentru copii.**

5 respondenți au indicat **necesitatea reînnoirii documentelor personale**, inclusiv certificate de naștere pentru copii (2 cazuri), buletine de identitate ucrainene (2 cazuri) sau pașaport internațional (1 caz). Acești refugiați se află în mod egal pe ambele maluri ale Nistrului.

Refugiații din Ucraina au fost chestionați **cu privire la canalele lor preferate pentru primirea informațiilor.** Potrivit rezultatelor, 72% dintre respondenți, indiferent de sex, vârstă sau locație, preferă să-și folosească **telefoanele ca canal principal.** În continuare, 41% dintre refugiații intervievați optează pentru **rețele sociale** ca sursă preferată de informații, **familia și prietenii** fiind menționați de 32% dintre respondenți ca fiind al treilea canal după preferințe. Doar 3% dintre respondenți au ales site-urile guvernamentale ca sursă de informații, fapt care sugerează că acestea sunt cel mai puțin preferat canal în rândul refugiaților din Ucraina.

- 72%

- 41 %

- 32 %

PROTECȚIA TEMPORARĂ

Majoritatea respondenților (84 din 143, sau 59%) au solicitat protecție temporară. Datele indică faptul că bărbații intervievați tind să solicite protecție temporară la o rată ușor mai mare decât femeile. Grupul de vârstă 60-69 de ani include cel mai mare procent de solicitanți, indicând că refugiații mai în vârstă din Ucraina solicită protecție temporară cu o prevalență mai mare. În schimb, grupul de vârstă 30-49 de ani prezintă o rată de solicitare mai mică, sugerând un interes redus în rândul respondenților de această vârstă. **Ar fi de remarcat o disparitate semnificativă în ceea ce privește ratele de solicitare a protecției temporare între malul drept (70%) și malul stâng (30%) al râului Nistru,** evidențiind diferențe semnificative în depunerea cererilor de către refugiații din Ucraina care locuiesc pe maluri diferite. Refugiații din Ucraina care s-au identificat ca romi au solicitat protecție temporară într-o proporție mai mare (79%) decât cei care s-au identificat ca ucraineni (53%).

Două treimi dintre solicitanți (65 din 84, sau 77%) au primit documentul de identitate al beneficiarului de protecție temporară. Analiza arată rate diferite de eliberare a documentului de identitate al beneficiarului de protecție temporară în rândul refugiaților intervievați din Ucraina în funcție de locația lor în Moldova. Mai exact, 81% dintre cei care au depus cererea pe malul drept au primit documentul, comparativ cu 58% dintre cei care locuiesc în stânga Nistrului. În rândul refugiaților intervievați au fost identificate diferențe în ceea ce privește eliberarea documentului de identitate al beneficiarului de protecție temporară în funcție de etnie, acesta fiind primit de 33% dintre solicitanții de etnie romă, comparativ cu 53% dintre solicitanții de etnie ucraineană. **Dintre cei 19 refugiați rămași care au depus cererea, 18 au completat formularul de înregistrare online și așteptau programarea la IGM, în timp ce o persoană a primit notificarea oficială de respingere.**

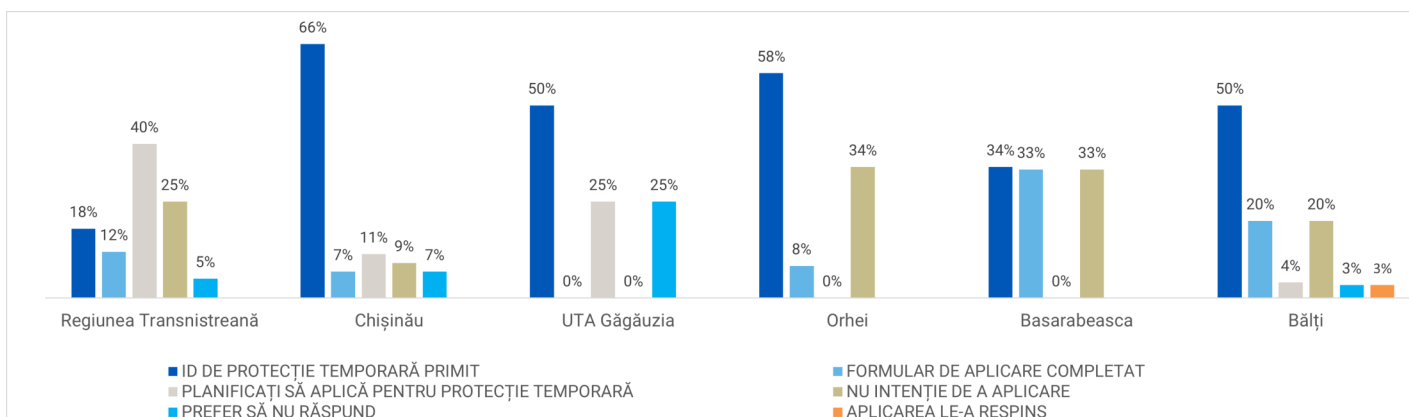
Dintre cei 84 de refugiați care au solicitat protecție temporară, marea majoritate (73%) nu au semnalat nicio dificultate în procesul de depunere a cererilor. La cei 27% dintre respondenții care au întâmpinat dificultăți, acestea au fost asociate în primul rând cu completarea formularului online, dovada reședinței, insuficiența informațiilor și probleme legate de documentele de identitate. În special, 3 respondenți cu dizabilități (din 27 de persoane cu dizabilități care au depus cererea) s-au confruntat cu dificultăți legate de formularul online.

Din restul de 59 de refugiați intervievați, 57 nu au solicitat protecție temporară (40% dintre cei intervievați), în timp ce 2 au preferat să nu răspundă la această întrebare. În mod semnificativ, 70% dintre refugiații intervievați care locuiesc în stânga Nistrului nu au solicitat protecție temporară, spre deosebire de 28% în rândul celor care locuiesc pe malul drept.

Cei 57 de respondenți care nu au depus cererea au menționat ca principale motive faptul că aceasta nu reprezintă o prioritate pentru ei sau că nu s-au decis încă, nu aveau suficiente informații, nu aveau dovada reședinței. **47% dintre cei care nu au depus cererea (27 de persoane) nu intenționează să o facă,** principalele motive fiind că nu știu cum să o facă, au depus cererea pentru alte tipuri de reședință, nu văd niciun beneficiu.

Graficul de mai jos arată că în Chișinău, Orhei, Bălți și UTA Găgăuzia, numărul respondenților care au primit documentul de identitate al beneficiarului de protecție temporară a fost mai mare decât numărul celor care au completat formularul de cerere și așteptau interviul. În Orhei și Basarabeasca a fost cel mai mare număr de respondenți care nu au avut intenția de a depune cererea. În regiunea transnistreană, numărul respondenților care au primit documentul respectiv a fost cel mai mic comparativ cu celelalte regiuni, fiind principalul grup de respondenți care intenționează să depună cererea, dar nu au făcut-o încă.

Diferențe regionale în ceea ce privește protecția temporară

EDUCAȚIE

Doar 30% dintre respondenți (43 din 143), reprezentând în principal grupul de vârstă 30-49 de ani, au copii sau nepoți de vârstă școlară.

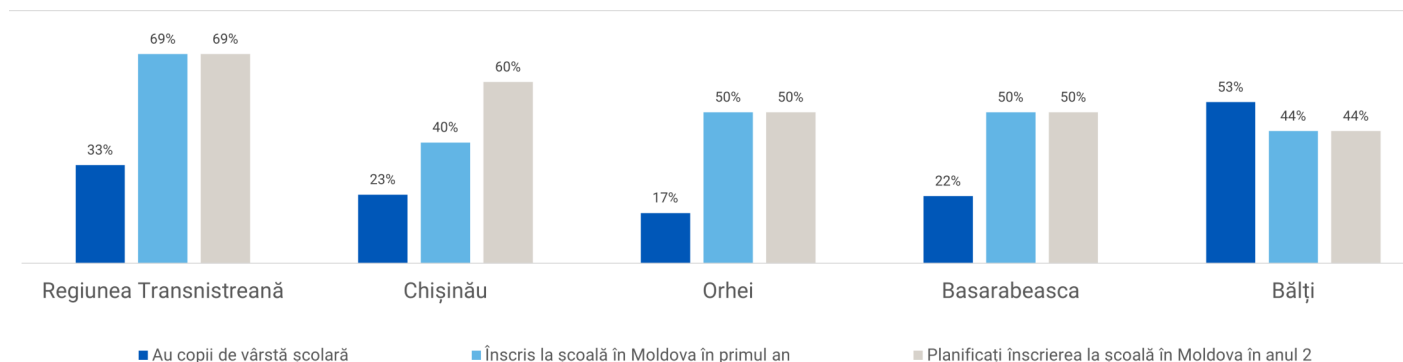
Aproximativ jumătate dintre aceștia (51%) au indicat că copiii lor au fost înscriși la școli în timpul primului lor an în Moldova. Analizând localizarea respondenților ai căror copii au fost înscriși la școală în primul an, am constatat că acest lucru au făcut 69% dintre respondenții de pe malul stâng și doar 43% dintre respondenții cu copii de pe malul drept. S-au constatat diferențe în ceea ce privește ratele de înscriere la școală și în funcție de etnie: 71% dintre respondenții romi și-au înscriș copiii la școală, comparativ cu 46% dintre cei care s-au identificat ca ucraineni și 33% dintre cei de etnie rusă.

În al doilea an, 56% dintre respondenții cu copii de vârstă școlară au planificat să își înscrie copiii la școală (95% dintre respondenții ai căror copii au fost înscriși în primul an).

Motivul principal invocat pentru neînscrierea copiilor la școală atât în primul, cât și în al doilea an în Moldova a fost preferința pentru studii online sau la distanță pe baza curriculumului ucrainean, după cum indică 81% dintre respondenții cu copii care nu se înscriu la școală în Moldova. Ar fi de remarcat că toți respondenții ai căror copii sunt deja înscriși la școală au primit documente de identitate ale beneficiarului de protecție temporară.

Graficul de mai jos arată că cea mai mare rată de înscriere a fost observată în regiunea transnistreană și că ratele de înscriere au crescut în Chișinău pe parcursul celui de-al doilea an școlar. Printre refugiații intervievați în UTA Găgăuzia, nimeni nu a indicat că are copii de vârstă școlară.

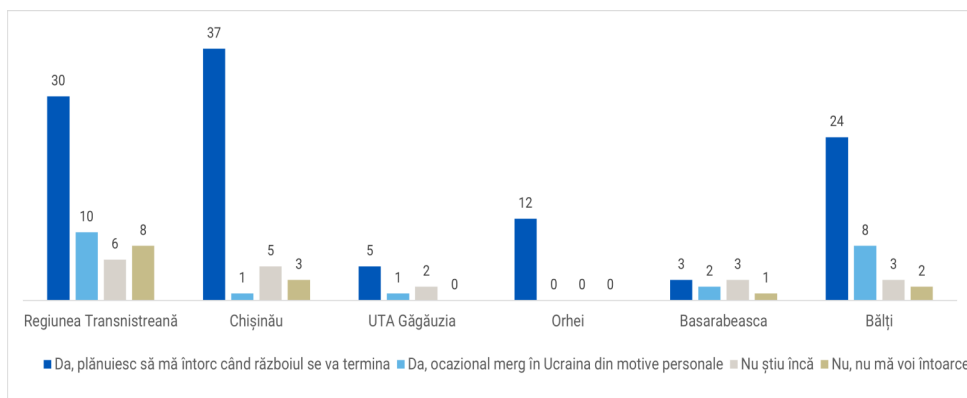
Distribuția pe regiuni a respondenților cu copii de vârstă școlară și procesul de înscriere la școală

INTENȚIILE

Majoritatea respondenților (79%) intenționează să se întoarcă în Ucraina în viitor sau să meargă în Ucraina ocazional, 8% nu intenționează să facă acest lucru, iar 13% rămân nesiguri. 48 de respondenți, majoritatea femei, au indicat că au vizitat ocazional sau frecvent Ucraina din motive personale, iar 54% dintre aceștia au solicitat protecție temporară. Unele dintre motivele indicate pentru a vizita Ucraina au fost obținerea medicamentelor sau consultații la medici specialiști ucraineni.

Intenția respondenților de a se întoarce în Ucraina

Graficul arată că refugiații care locuiesc în Basarabeasca și în regiunea transnistreană au mai multe îndoieli cu privire la revenirea în Ucraina, în timp ce în Orhei 100% dintre respondenți intenționează să se întoarcă în Ucraina după terminarea războiului. Majoritatea respondenților care merg ocazional în Ucraina locuiesc în regiunea transnistreană și Bălți. Doar 9 din cei 22 care merg ocazional în Ucraina au primit documentul de identitate al beneficiarului de protecție temporară.

*Totalul constituie peste 143 (numărul de respondenți la sondajul nostru), deoarece răspunsul la această întrebare are mai multe opțiuni.

DISCRIMINARE / ATITUDINE NEGATIVĂ PE BAZA CRITERIILOR DE PROTECȚIE

STATUTUL DE REFUGIAT

Comunitatea locală își exprimă adesea dezaprobarea față de ajutorul acordat refugiaților, și noi deseori auzim critici.

Femeie, 56 ani, Bălți, persoană cu dizabilități

19% dintre refugiații intervievați (deci aproape unul din cinci refugiați) au semnalat că s-au confruntat cu atitudini negative din cauza statutului lor de refugiat.

Femeile interviuate s-au confruntat cu atitudini negative mai frecvent (27%) decât bărbații (11%). Datele sugerează că locația a influențat, de asemenea, resimțirea atitudinilor negative, deoarece respondenții de pe malul drept au semnalat astfel de experiențe de 2,6 ori mai des comparativ cu cei de pe malul stâng. Există o diferență semnificativă între respondenții romi care se confruntă cu atitudini negative (42%) și respondenții non-romi (28%). Datele arată că refugiații s-au confruntat cu atitudini negative în instituții medicale, dar și cu acuzații în locuri publice din cauza asistenței în numerar acordate refugiaților.

DIZABILITATE

20% dintre refugiații cu dizabilități intervievați au semnalat experiențe de atitudini negative în timpul sederii lor în Moldova. Ar fi de remarcat că 80% dintre aceștia erau femei și toți locuiau pe malul drept al Nistrului. Principalele probleme semnalate țin de refuzul asistenței medicale, atitudinea nepoliticoasă din centrele de cazare a refugiaților și tensiune socială din partea localnicilor în legătură cu statutul lor de refugiat.

Medicul a refuzat îngrijiri medicale într-un spital de stat.

Femeie, 85 ani, Chișinău, persoană cu dizabilități

MONITORIZAREA REȚELELOR SOCIALE

În august, OHCHR a început monitorizarea diferitelor grupuri de pe rețele sociale (Instagram, Telegram, TikTok) cu privire la semnalarea atitudinilor negative față de refugiații din Ucraina. Constatările inițiale arată că atitudinile negative împotriva ucrainenilor au fost semnalate în timpul Zilei Independenței Ucrainei (24/08), după o întrunire pașnică lângă ambasada rusă.

ETNIE

6% dintre refugiații intervievați au semnalat atitudine negativă din cauza etniei lor.

Deși acesta este un procent relativ mic, ar fi de remarcat că 7 din cei 9 refugiați care au semnalat acest lucru erau romi (reprezentând 37% din totalul romilor intervievați).

2 dintre aceștia au afirmat că li s-a refuzat asistența umanitară din cauza etniei lor.

Fiul meu a suferit rele tratamente la școală din cauza etniei noastre rome și a statutului de refugiat.

Femeie, 36 ani, Basarabeasca

Cred că mi se refuză asistența umanitară din cauza etniei mele rome.

Femeie, 39 ani, Chișinău

În Bălți, OHCHR, în colaborare cu ONG-ul „Zdorovii Gorod”, a organizat o discuție de focus grup cu implicarea a 25 de membri ai comunității rome, 21 de femei și 4 bărbați. Vârstele participanților au variat între 35 și 60 de ani (18 persoane) și 60+ (7 persoane).

Principalele constatări au fost următoarele:

- Reticența populației locale de a oferi locuințe în chirie persoanelor de etnie romă din cauza etniei.
- Ezitarea părinților romi de a-și trimite copiii la școală din cauza preocupărilor legate de atitudinile discriminatorii.
- Femeile din comunitate își exprimă reticența de a studia și a-și găsi un loc de muncă, în mare parte din cauza responsabilității de a avea grijă de un număr mare de copii.
- Acces limitat la telefoanele mobile, ceea ce i-a împiedicat de a se înregistra pentru protecție temporară și a accesa ajutor umanitar.
- În plus, au fost semnalate comentarii discriminatorii frecvente din partea localnicilor, cum ar fi „romii au venit pe capul nostru”.

Opiniile exprimate în acest buletin informativ nu le reflectă neapărat pe cele ale Organizației Națiunilor Unite, ale funcționarilor săi sau ale statelor membre.

Denumirile utilizate și prezentarea materialelor în acest buletin informativ nu implică exprimarea niciunei opinii din partea Secretariatului Organizației Națiunilor Unite cu privire la statutul juridic al vreunei țări, teritoriu, oraș sau zonă sau al autorităților sale sau cu privire la delimitarea frontierelor sau hotarelor sale.